

Luomuelintarvikepäivä 29.9.2026

Voiko ruuantuotannon ammattilaisia tuupata kestävämpiin valintoihin?

Tuuli Sen,
Väitöskirjatutkija, Tampereen yliopisto /
Ekonomisti, Pellervon taloustutkimus PTT

Kukaan ei kieltänyt mitään. Hinta ei muuttunut.

-20 %

ruokahävikkiä, kun
aamiaislautanen pieneni
24 → 21 cm

-20 %

ruokahävikkiä, kun buffetissa
oli kyltti:

*"Tervetuloa takaisin!
Uudestaan! Ja uudestaan!
Käy buffetissamme monta
kertaa. Se on parempi kuin
ottaa kerralla paljon."*

*Asiakastyytyväisyys ei laskenut.
Kallbekken & Sælen 2013, Norja*

Mikä tuuppaus on?

”Mikä tahansa valintaympäristön piirre, joka muuttaa ihmisten käyttäytymistä ennustettavasti kieltämättä mitään vaihtoehtoa ja muuttamatta merkittävästi taloudellisia kannustimia.”

Thaler & Sunstein 2008

1. Tieto esitetään toisin

Kehystys, sosiaaliset normit, viestin lähettäjä

2. Valintatilanne muutetaan

Oletusvalinta, valinnan yksinkertaistaminen

3. Päätöstä tuetaan

Muistutukset, sitoumukset, tiedon nostaminen esiin

Tuuppaukset ovat eri asia kuin koulutus ja neuvonta, jotka kasvattavat osaamista.

Uusi työkalu vanhojen rinnalle, ei niiden tilalle

Maatalouspolitiikan ohjauskeinot rajoittavimmasta vähiten rajoittavaan (El Benni ym. 2026):

Sääntely

Tuet ja verot

Tuuppaukset

Tieto ja neuvonta

- Maatalouspolitiikka on kallista ja ympäristötavoitteissa tulokset ovat usein jääneet vaatimattomiksi, EU CAP:sta (ECA 2020; 2021):
 - 66 mrd. € monimuotoisuuteen, mutta peltolintujen ja niittyperhosten kannat pienentyneet 30 %
 - 100 mrd. € ilmastotoimiin, mutta maatalouden päästöt eivät vähentyneet
- Voiko tuuppauksilla olla potentiaalia → täytyy tuntee toimintaympäristö: esteet & mahdollistavat tekijät
- Case esim: Mikä ohjaa suomalaista viljelijää monimuotoisuustoimissa?
 - **Arvot ovat jo olemassa:** yli 80 % viljelijöistä pitää monimuotoisuuden turvaamista tärkeänä, ja oma halu on tärkein syy toimia (MTK & SLC 2024).
 - **Tuki pitää toimet käynnissä, mutta ei yksin riitä:** 82 % sanoo tuen kannustavan (Ruokavirasto 2021a), ja tukitaso ohjaa valintoja (Hyvönen ym. 2020). Tiukempaa sääntelyä vastustetaan (MTK & SLC 2024).
 - **Tieto ja epävarmuus jarruttavat:** puolet kokee, ettei tietoa ole riittävästi (Ruokavirasto 2021a). Tukiehdot tuntuvat ristiriitaisilta (Ruokavirasto 2021b), ja tarkastuksia pelätään (MTK & SLC 2024).
 - **Naapurit vaikuttavat:** siellä, missä muutkin tekevät, aiheesta puhutaan. Muualla toimia voidaan pitää ”puuhasteluna”. (Ruokavirasto 2021a; b)
- Tuuppaus voi tarttua tällaisiin esteisiin: se voi tehdä hyvistä valinnasta helpomman, selkeämmän ja ajankohtaisemman.
- Huom: ”Tuuppaus voi luoda väärän toivon, että ongelmat ratkeavat ilman kustannuksia.” (Hagmann ym. 2019)

Tuuppausten potentiaali maataloudessa = uusi aihe, josta tutkimustieto kasvaa jatkuvasti

Yleisimmät keinot:

kerrotaan, mitä muut tekevät, tai nostetaan jokin tieto esiin. Oletusvalintaa on testattu vain kerran.

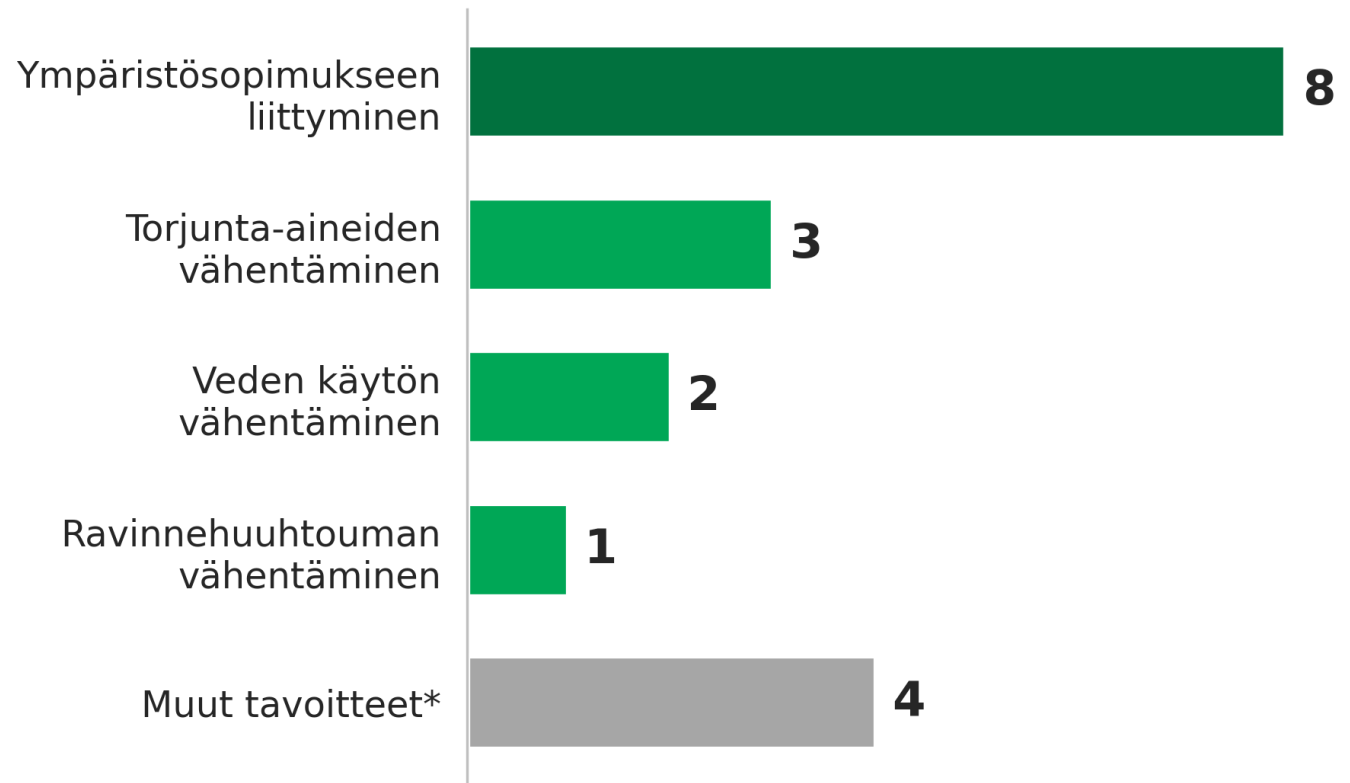
Tavallisin kanava:

kirje viljelijälle.

Vain 5/18

mittasi, mitä viljelijät oikeasti tekivät. Muut kysyivät aikomuksia.

Tutkimusten määrä tavoitteen mukaan (n = 18)

* Hallinnon määräajat, sovellukset, yhteistyö, sääindeksivakuutus. Lähde: El Benni ym. 2026

Kirje viljelijälle

Lisää osallistujia 10 000 kirjettä kohden, verrattuna tiloihin ilman kirjettä

Wallander ym. (2017), Yhdysvallat,
CRP-ohjelma: muistutus,
kun sopimus päättyy

+168

57,5 % → 59,1 % jätti tarjouksen
39 \$ / lisätarjous

Czap ym. (2019), Yhdysvallat,
CSP-ohjelma: kutsukirje ohjelmaan

+108

1,0 % → 2,1 % haki ohjelmaan
58–116 \$ / uusi hakija

Chabé-Ferret ym. (2023), Ranska,
EU:n ympäristösopimus: tietokirje
tukikelpoisille tiloille

+75

2,0 % → 2,8 % teki sopimuksen
n. 100 € / uusi sopimus

Oletusvalinta

Wallander ym. (2023), Yhdysvallat,
CRP-hakulomake (koe)

+13 %-yks.

valitsi luonnon kannalta parhaan
vaihtoehdon, kun se oli oletusvalintana

≈ 30 milj. \$

arvioitu säästö ohjelmalle
hakukierrosta kohden

Wallander ym. (2023) oli taloudellisesti kannustettu koe 701 aiemmalla hakijalla, ei todellinen haku.

Tuuppaus voi hiipua, jäädä tehottomaksi tai kääntyä itseään vastaan

Vertailu voi kääntyä vastaan

Kolmessa suuressa kirjekokeessa vetoaminen muiden viljelijöiden toimintaan ei lisännyt kirjeen vaikutusta (Wallander ym. 2017; Czap ym. 2019; Chabé-Ferret ym. 2023).

Ranskan viinitiloilla vertailu vähensi biologisen torjunnan käyttöönottoa suurimmilla tiloilla (Chabé-Ferret ym. 2024).

Vaikutus hiipuu

Alankomaissa edellisen vuoden kirje ei näkynyt seuraavana vuonna (Dirkmaat ym. 2023).

Pysyvä vaikutus, kun kirje lähetettiin joka vuosi (Hrozencik ym. 2024).

Ammattilaiset suhtautuvat varauksella

Ruotsalaiset viljelijät hyväksyivät tuuppaukset noin kolmanneksen harvemmin kuin muu väestö (Colen ym. 2024).

Näyttö on vielä ohutta

Kun julkaisematta jääneet tulokset huomioidaan, keskimääräinen vaikutus kutistuu lähes nollaan, vaikka osa tuuppauksista toimii (Maier ym. 2022).

Kaksi ilmastotoimiin kannustavaa kirjettä turvepellollisille: mitä tapahtui?

KIITOS.

Tällä kirjeellä tahdomme kiittää sinua tärkeästä työstäsi.

Osana Tuima-tutkimushanketta olemme haastatelleet alueesi viljelijöitä erityisesti heidän kokemuksistaan ilmastotoimiin liittyen. Näiden johdosta tahdomme nyt lähettää sinulle tämän kirjeen.

Toteutamme vuosien 2022 ja 2023 aikana tutkimusta viljelijöiden ajatuksista, asenteista ja toimenpiteistä ilmastoosi liittyen. Osana hanketta lähetämme kaksi aiheeseen liittyvää kirjettä, jotka toivoisimme sinun lukevan. Tämä on niistä ensimmäinen.

Osittelähd: Ruokavirasto

PTT TURUN YLIOPISTO Luke LUT University

Hyvä viljelijä,

Kestävä maankäyttö on ilmaston kannalta ensisijaista. Olemme seivittäneet suomalaisten viljelijöiden ajatuksia ilmastotoimiin liittyen sekä arvioineet kotiseutusi mahdollisuuksia entistä kestävämpään maankäyttöön.*

Yli puolet viljelijöistä pitää maanviljelyä ratkaisuna ilmastomuutoksen hillitsemiseksi.

70% Suomalaisista viljelijöistä 70 % on jo toteuttanut kolmea tai useampaa ilmastoviiasta toimenpidettä

Turvepelloista monivuotisten kasvien viljelyssä

Uutajärven 60% Pohjois-Pohjanmaalla 59%

Mitä voin tehdä?

Sinä päätät tilalesi sopivimmat ilmastotoimet. Alla kolme esimerkkiä:

- Talviaikainen kasvipeite**
Talviaikaisella kasvipeitteellä on vähiten pieni ilmastovaikutus
- Monivuotiset kasvit**
Turvepellojen nummiviljelyyn siirtämisellä on vähiten keskipitkä ilmastovaikutus
- Metsitys**
Joutomaiden ja huonotuottoisten peltujen metsityksellä on suuri pitkä ilmastovaikutus

Katso tarkemmat toimenpidetiedot viestin mukana tulleesta kirjestä

*Tiedot perustuvat 2022 toteutettuun viljelijätutkimukseen, johon vastasivat 2000 suomalaista viljelijää sekä Luonnonvarakeskuksen tiedot.

Pohjois-Pohjanmaa, 1 870 tilaa. Kirjeen saaneet alueet arvottiin: puolet tiloista sai kirjeet, puolet ei.

+2,6-5,4

%-yks. kasvu monivuotisten kasvien osuuteen turvepelloilla

+1,8-2,1

%-yks. kasvu talviaikaisella kasvipeitteellä olevien peltöjen osuuteen

Ei muutosta

turvepeltöjen osuudessa kaikesta pellostasta

Kirje 1 (heinäkuu 2022): kiitos ja ammattitilpeys

Kirje 2 (elokuu 2022): valtakunnallisesti 70 % viljelijöistä jo mukana, oma kunta vs. maakunta

Vaikutus samaa kokoluokkaa kuin muissa kirjekokeissa. Alustavia tuloksia.

Seuraavaksi: luomu ja monimuotoisuus

PTT ja Pro Luomu, 2025-2027, Järvi-Suomi

Kirjeet n. 9 200 viljelijälle ja julkisille ruokapalveluille

Puolet tiloista saa kirjeet ensin, loput vuotta myöhemmin

Vaikuttivatko kirjeet niissä mainittuihin monimuotoisuustoimiin ja luomuun?

Vaikuttivatko kirjeet uskomuksiin, asenteisiin ja aikomuksiin ja mitä viljelijät ajattelivat tuuppauksista?

Tulokset 2027

Monimuotoinen ympäristö tukena, ei taakkana

Jokaisen maatalousyrityksen perusta on taloudellinen elinkelpoisuus. Vain kannattava tila pystyy tuottamaan laadukasta, kotimaista ruokaa myös tulevaisuudessa ja turvaamaan kotimaisen huoltovarmuuden. Monimuotoisuustoimet ja luomukäytännöt voivat olla tilallesi hyödyllisiä sekä talouden että ympäristön näkökulmasta.

- Hyvin suunniteltu viljelykierto parantaa maaperän rakennetta ja kasvukuntoa. Viljelykierto myös hillitsee tuholaisten ja tautipainetta ajan myötä.
- Viherlannoitus ja kierrätyslannoitteet lisäävät tilan omavaraisuutta ja vähentävät tarvetta kalliille ostopanoksille sekä altistumista niiden hintavaihteluille.
- Monimuotoisuustoimet lisäävät pölyttäjien määrää ja parantavat satotasoa.

Sopisiko luomu omalle tilallesi?

Luomutuet nousevat tänä vuonna. Nyt on hyvä aika tehdä päätös luomutuotannon aloittamisesta tai jatkamisesta.

Pohjois-Savossa **joka neljäs** kuluttaja ostaa luomua vähintään kerran viikossa.

Alueella reilu kymmenys peltoalasta on luomutuotannossa. Pohjois-Savolla on valtakunnalliseen tasoon vielä hieman matkaa.

Luomualan osuus kaikesta peltoalasta 2024
Sisältää siirtymävaiheen pelloita. Lähde: Ruckavisto

Voiko ruuantuottajia tuupata kestävämpiin valintoihin?

Kyllä voi. Muutokset pieniä, ei korvaa muuta ohjausta mutta voi vahvistaa sitä ja vähentää sen kustannuksia.

Viisi opetusta tuuppauksen tekijälle

1. Rakenna olemassa olevan päälle.

Tuupaus toimii parhaiten, kun se tekee jo tarjolla olevasta hyvästä vaihtoehdosta helpommin löydettävän ja valittavan.

2. Tee yhdessä kohderyhmän kanssa. Selvitä tuupattavilta itseltään, mikä valintaa jarruttaa, ja tee viestintä taholta, johon he luottavat.

3. Kohtele ammattilaisena. Tunnusta osaaminen ja käytä vertailutietoa harkiten. Kuluttajilla vertailu muihin on toiminut, mutta ammattilaisilla se voi kääntyä helposti itseään vastaan.

4. Ajoita ja toista. Viesti päätöksen hetkellä ja muistuta uudelleen.

5. Mittaa. Vertaa vertailukelpoiseen ryhmään, joka ei saanut tuuppausta.

Jokaisessa organisaatiossa on omat lautasensa.

Lomakkeet, hyllyt, ruokalistat ynnä muut ohjaavat valintoja joka tapauksessa.

Mutta mihin suuntaan?

Kiitos!

Tuuli Sen, PTT & Tampereen yliopisto
tuuli.sen@ptt.fi

Lähteet (1/2)

- Chabé-Ferret, S., Le Coent, P., David-Legleye, V., & Delannoy, V. (2023). Non-monetary incentives to increase enrollment in payments for environmental services. *European Review of Agricultural Economics*, 50(4), 1401-1427. <https://doi.org/10.1093/erae/jbad014>
- Chabé-Ferret, S., Le Coënt, P., Lefebvre, C., Préget, R., Salanié, F., Subervie, J., & Thoyer, S. (2024). When nudges backfire: Evidence from a randomized field experiment to boost biological pest control. *Annals of Economics and Statistics*, 156, 9-30. <https://doi.org/10.2307/48804180>
- Colen, L., Englberger, L., & Rommel, J. (2024). Swedish farmers' approval of nudges. *Agribusiness*, 42(3), 903-928. <https://doi.org/10.1002/agr.21960>
- Czap, N. V., Czap, H. J., Banerjee, S., & Burbach, M. E. (2019). Encouraging farmers' participation in the Conservation Stewardship Program: A field experiment. *Ecological Economics*, 161, 130-143. <https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2019.03.010>
- Dirkmaat, T., Rohde, K. I. M., van de Veer, E., van Dijk, B., & Yu, X. (2023). Managing "last moment behavior": Non-binding target dates to reduce the spikes in task completion at deadlines. *Journal of Public Economics*, 219, 104813. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2022.104813>
- El Benni, N., Wang, Y., Ammann, J., Mack, G., & Finger, R. (2026). A scoping review of nudges for enhancing agricultural policy. *Applied Economic Perspectives and Policy*, 48, 137-159. <https://doi.org/10.1002/aep.70015>
- Euroopan tilintarkastustuomioistuin ECA. (2020). *Biodiversity on farmland: CAP contribution has not halted the decline* (Erityiskertomus 13/2020). <https://doi.org/10.2865/336742>
- Euroopan tilintarkastustuomioistuin ECA. (2021). *Common Agricultural Policy and climate: Half of EU climate spending but farm emissions are not decreasing* (Erityiskertomus 16/2021). <https://doi.org/10.2865/285879>
- Hagmann, D., Ho, E. H., & Loewenstein, G. (2019). Nudging out support for a carbon tax. *Nature Climate Change*, 9(6), 484-489. <https://doi.org/10.1038/s41558-019-0474-0>
- Hrozencik, R. A., Suter, J. F., Ferraro, P. J., & Hendricks, N. (2024). Social comparisons and groundwater use: Evidence from Colorado and Kansas. *American Journal of Agricultural Economics*, 106(2), 946-966. <https://doi.org/10.1111/ajae.12415>
- Hyvönen, T., Heliölä, J., Koikkalainen, K., Kuussaari, M., Lemola, R., Miettinen, A., Rankinen, K., Regina, K., & Turtola, E. (2020). *Maatalouden ympäristötoimenpiteiden ympäristö- ja kustannustehokkuus (MYTTEHO): Loppuraportti* (Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 12/2020). Luonnonvarakeskus. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-919-4>

Lähteet 2/2

Kallbekken, S., & Sælen, H. (2013). 'Nudging' hotel guests to reduce food waste as a win-win environmental measure. *Economics Letters*, 119(3), 325-327. <https://doi.org/10.1016/j.econlet.2013.03.019>

LuMoTu-hanke. (2025). *Viljelijähaastattelut* [Julkaisematon aineisto]. Pellervon taloustutkimus PTT & Pro Luomu. <https://maaseutuverkosto.fi/projects/lumotu-luonnon-monimuotoisuustuuppaukset-ruokaketjuun-jarvi-suomessa/>

Maier, M., Bartoš, F., Stanley, T. D., Shanks, D. R., Harris, A. J. L., & Wagenmakers, E.-J. (2022). No evidence for nudging after adjusting for publication bias. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 119(31), e2200300119. <https://doi.org/10.1073/pnas.2200300119>

MTK & SLC. (2024). *MTK:n ja SLC:n luonnon monimuotoisuuden tiekartta maa- ja metsätaloudelle*. Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK & Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC. <https://www.mtk.fi/luonnon-monimuotoisuus>

Ruokavirasto. (2021a). *Viljelijöiden kokemuksia maatalousluonnon monimuotoisuuden vaalimisesta: LUMO-projektin selvitys* (Ruokaviraston raportti). https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/yhteisot/tieteellinen-tutkimus/liitteet/raportti_viljelijoiden_kokemuksista_maatalousluonnon_monimuotoisuuden_vaalimisessa_ruokavirasto.fi.pdf

Ruokavirasto. (2021b). *Lumoavien työpajojen tulokset: LUMO-projektin järjestämät työpajat* (Ruokaviraston raportti).

Sen, T., Ruuskanen, O.-P., Maidell, M., Sahari, E., Melin, M., & Tuominen, J. (2026). *Nudging farmers to adopt climate-friendly practices* [Julkaisematon käsikirjoitus].

Thaler, R. H., & Sunstein, C. R. (2008). *Nudge: Improving decisions about health, wealth, and happiness*. Yale University Press.

Wallander, S., Ferraro, P. J., & Higgins, N. (2017). Addressing participant inattention in federal programs: A field experiment with the Conservation Reserve Program. *American Journal of Agricultural Economics*, 99(4), 914-931. <https://doi.org/10.1093/ajae/aax023>

Wallander, S., Paul, L. A., Ferraro, P. J., Messer, K. D., & Iovanna, R. (2023). Informational nudges in conservation auctions: A field experiment with U.S. farmers. *Food Policy*, 120, 102504. <https://doi.org/10.1016/j.foodpol.2023.102504>